

۷. سر آلب ارسلان دیدی ز رفعت رفته بر گردون

به مرو آ تاکنون در گل تن آلب ارسلان بینی

آیا شاهد شکوه و عظمت آلب ارسلان (دومین پادشاه سلجوقی) بوده‌ای، به مرو
برو تا او را در گور بینی.

(پیام بیت این است که هیچ قدرت و حکومتی پایدار نیست.)

بدین زور و زر دنیا چو بی عقلان مشو غرّه

که این آن نوبهاری نیست کش بی مهرگان بینی

غرّه: مغرور، فریفته

معنی بیت: چون بی عقلان فریفته‌ی قدرت و ثروت مشو چرا که در پی این بهار
پاییز می آید. (قدرت و ثروت از کف می رود.)

کسری و ترنج زر، پرویز و به زرین

بر باد شده یکسر با خاک شده یکسان

ترنج زر و به زرین یاد آور این مطلب است که شاهان ساسانی میوه‌هایی از طلا می‌ساختند که گاه بر بساطشان می‌چیدند.

زرین‌تره: مقصود میوه‌های طلایی خسرو پرویز

معنی بیت: خسرو پرویز از بین رفت و دیگر از او یاد نکن زرین تره‌ای که بر سفره می‌نهاد کو؟ برو آیهی کم‌ترکوا را بخوان.

کم تراکوا تلمیحی است از آیهی: کم‌ترکوا من جنات و عیون و زروع و مقام کریم» (قرآن کریم سوره‌ی ۴۴ آیات ۲۷-۲۵) یعنی: «[کافران مردند] به‌جای گذاشتند آن همه باغ‌ها و چشمه‌ساران و کشتزارها و جایگاه‌های نیکو و پر نعمتی را که در آن‌ها شادان و نازان زندگی می‌کردند.» خوان اول در این مصراع به معنی سفره و خوان دوم فعل امر از خواندن است.

آن سروران که تاج سر خلق بودند
نماید قیصر و خاقان کجاست رستم زال؟
مست است زمین زیرا خورده است به جام می
پس پند که بود آن گه در تاج سرش پیدا
شادی بطلب که حاصل عمر دمی است
اکنون نظاره کن که همه خاک پا شدند
گذاشتند در این خاک استخوانی چند
در کاس سر هر مرز خون دل نوشروان
صد پند نو است اکنون در مغز سرش پنهان
هر ذره ز خاک کیقبادی و جمی است

جم: جمشید

گفتی که کجا رفتند آن تاجوران اینک
ز ایشان شکم خاک است آبستن جاویدان

تاجوران: شاهان، تاجداران

۸- معنی و مفهوم کدام بیت، متفاوت است؟

(۱) که گر عرشی به فرش آیی و گر ماهی به چاه افتی

وگر بحری تهی گردی و گر باغی خزان بینی

(۲) بدین زور و زر دنیا، چو بی عقلان مشو غره

که این آن نوبهاری نیست کش بی مهرگان بینی

(۳) ز یزدان دان، نه از ارکان، که کوتاه دیدگی باشد

که خطی کز خرد خیزد تو آن را از بنان بینی

(۴) چه باید نازش و نالش بر اقبالی و ادباری

که تا بر هم زنی دیده نه این بینی نه آن بینی

در گزینه‌های ۱، ۲ و ۴ سنایی تذکر می‌دهد که هیچ قدرتی پایدار نیست و شرایط همیشه به

یک حال نمی‌ماند.

۹- مفهوم کدام گزینه با دیگر گزینه‌ها، متفاوت است؟

(۱) اگر در باغ عشق آیی همه فراش دل‌یابی

وگر در راه دین آیی همه نقاش جان‌بینی

(۲) بدین زور و زر دنیا، چو بی‌عقلان مشو غره

که این آن نوبهاری نیست کش بی‌مهرگان‌بینی

(۳) چه باید نازش و نالش بر اقبالی و ادباری

که تا بر هم زنی دیده نه این‌بینی نه آن‌بینی

(۴) سر آلب ارسلان دیدی، ز رفعت، رفته برگردون

به مرو آ تاکنون در گل تن آلب ارسلان‌بینی

به پاسخ تست قبل نگاه کنید.

۱۰- مفهوم کدام بیت با دیگر ابیات متفاوت است؟

- (۱) سر آلب ارسلان دیدی، ز رفعت، رفته برگردون
به مرو آ تاکنون در گل تن آلب ارسلان بینی
 - (۲) چه باید نازش و نالش بر اقبالی و ادباری
که تا بر هم زنی دیده نه این بینی نه آن بینی
 - (۳) بدین زور و زر دنیا، چو بی عقلان مشو غره
که این آن نوبهاری نیست کش بی مهرگان بینی
 - (۴) ز یزدان دان، نه از ارکان، که کوتاه دیدگی باشد
که خطی کز خرد خیزد تو آن را از بنان بینی
- در سه گزینه‌ی اول به بی‌ثباتی دنیا و قدرت‌ها اشاره شده است.